

OKÉNKO

D O F A R N O S T I

VYDÁVÁ FARNOST SV. VÁCLAVA V LETOHRADĚ

Ročník XXVIII

Říjen 2019

číslo 10

U chodníku

Je to stará prodavačka novin,
která se denně dobelhá až sem...
Když, znavená a neúnosná,
složí svůj balík „zvláštních vydání“,
usedá na něj a pak usíná...
Ti kdož tu přecházejí,
zvykli si na ni tak, že ji už nevidí –
a ona, tajemná a němá jako vědma,
neviditelným činí to, co nabízet by měla.
Začíná pršet...

Vladimír Holan



Úvodem

30 let žijeme ve svobodě! Za tento dar jsme vděční, nepokládáme jej za samozřejmost. Naši předkové tu možnost po 1. světové válce neměli. Neměli dost času a odvahy vyprávět synům, jak byli ve válce zneužití k nenávisti a zabíjení těch, které vládcí prohlásili za nepřátele. Žili poznamenaní zabíjením... Nevarovali syny před zločineckými politiky, kteří slibují „modré z nebe“ a své neúspěchy svádí na obětího beránka. Ještě potřebujeme další čas k přiznání našich selhání a dluhů, aby je naši synové neopakovali. Hospodin nám k tomu nabízí velkou pomoc: „Je shovívavý a nesmírně milosrdný, odpouští vinu a přestupek, ale viníka nenechá bez trestu. Dohlíží na nápravu vin otců (aby byla co nejdříve uzdravena) a následky nepostihly syny do třetího i čtvrtého pokolení“ (Nm 14:18).
Teď nás politici straší šestnáctiletou(!) Gretou Thunbergovou, místo hledání nápravy ničeni životního prostředí. Aby zakryli své sobecké plány, účelově vymýšlí nové a nové neohráznosti (i abolici obviněnému nebo státní pohřeb celebritě). Nenechme se jimi odlákat od nebezpečí, které nám hrozí od nich. Naše podzimní svátky, 28. září, 28. říjen, Vzpomínku na naše drahé zesnulé a 17. listopad, budeme patřičně slavit. /v

JAKÉ TO DĚTSTVÍ!

Připomínám jedno malé výročí velké statečnosti. V roce 1939 nás zaplavila vlna rudých praporů s polámanými kříži. Národ byl zdeptán, sražen na kolena a zklamán marnými nadějemi na pomoc zvenčí. A v tuto dobu vydává neohroženě historik UK profesor Václav Chaloupecký „Svatováclavský sborník“ o základech naší státnosti. Příběhy a legendy z úsvitu našich dějin měly lidi pozvednout na duchu a dodat naději. Pan učitel Josef Zapletal nám z tohoto sborníku také četl, dokud nebyl zatčen a popraven. (Má v Brně ulici.) V naší obci, zbavené křesťanství vlivem zdejšího obyvatele S. K. Neumanna, redaktora R. Těsnohlídka a jejich kliky, se ve válce opět začal plnit kostel. Odlétli Sokoli i Orli, skauti museli do Kuratoria pro výchovu mládeže - zbabělci do „Vlajky“. Zůstal jen kostel...

Co neděli po mši zahřměly varhany a všichni povstali k chorálu „Svatý Václave“... Zpívali i farníci německé národnosti. To byla síla! Lidé říkali, že jim běhal mráz po zádech. Jistě k tomu přispěl i „Svatováclavský sborník“.

Prof. UK Václav Chaloupecký zemřel r. 1951 ve věku 69 let, zarmoucen nástupem další totality opět s rudým praporem.

Jan Rybář

Zestárne-li národ a je bez dětí, na ulicích nejsou kočárky s dětmi, není vidět těhotné ženy... Někdo si řekne: „Dítě? Raději ne“. Když si přečteš, že v nějaké zemi je více důchodců než pracujících, je to tragické. A kolik jen zemí dnes prožívá demografickou zimu. A když se nedbá o staré, ztrácí se – řekněme to bez uzardění – ztrácí se tradice, která není muzeem starožitností, nýbrž zárukou budoucnosti, mizou kořenů dávající vzrůst stromu, květům a plodům. Taková společnost je neplodná pro obě strany a skončí špatně.

František, v domě sv. Marty 30.9. 2019

Já jsem hlavní vchod. Kdo hledá jistotu, projde mnou dovnitř, kdo hledá svobodu, projde mnou ven – a každý najde, co nejvíc potřebuje.

Učitel z Nazareta

Žít znamená dostat trochu času, abychom využili svou svobodu, naučili se milovat a připravili se tak k věčnému setkání s Věčnou láskou. Byl bych rád, kdybych mohl tuto jistotu nabídnout těm, kteří přijdou po mně, jako dědictví. Tato jistota je klíčem k mému životu i k mým skutkům.

Právě toto jsem řekl na festivalu v Cannes během zpráv vysílaných ve třináct hodin. Byli tam se mnou Gérard Depardieu, Sandrine Bonnaire-ová a Maurice Pialat a mě představili jako „hubu nevytěženou, která nemůže faráře ani cítit“. Když jsem skončil, Pialat zvolal: „Proč mi tohle neřekli, když jsem byl malý?“ Později sdělil jednomu novináři: „Byl jsem vychováván ve věřící rodině, ale rodiče se mnou hovořili jen o pekle a strachu. O svobodě a lásce nepadlo ani slovo.“

Abbé Pierre, Testament

SMRT NENÍ ZLÁ

Smrt to nic není. Jen jsem se přehoupl do vedlejší místnosti. Já jsem stále já. A ty jsi stále ty. Čímkoli jsme pro sebe byli, tím jsme i nadále. Říkej mi vše, jako jsi mi vždy říkal. Mluv na mě stejně klidně jako dřív. Nic neměň na svém obvyklém tónu. Netvař se slavnostně ani smutně. Hraj si, směj se. Modli se za mě. A mé jméno ať doma zní i nadále jako vždy znělo. Proč bych měl sejt z mysli, když jsem sešel z očí? Jen na tebe po nějakou dobu čekám. Někde velmi blízko. Jen za rohem. Nic se mezi mnou a tebou nepříhodilo. Všechno je v pořádku.

Henry Scott Holand

V BEZVÝCHODNÉ SITUACI

Rozhovor s mohuškým morálním teologem Prof. Stephanem Goertzem, druhým předsedou celoněmecké Pracovní skupiny morální teologie o katolické sexuální morálce vedl Joachim Heinz, 9.9. 2019

KNA (Katholische Nachrichten-Agentur): Čím se vyznačuje katolická sexuální morálka?

Není pochyb o tom, že lidskou sexualitu je nutné odpovědně formovat. Pro křesťanskou etiku láska představuje nejvyšší měřítko. Odtud lze odvodit řadu principů a norem. Např. nepůsobit nikomu škodu, respektovat se navzájem, chovat se k sobě ohleduplně, nemaniipulovat partnerem, resp. partnerkou a nečinit z něj nástroj své libovůle, uvážit následky vlastního jednání atd.

Ale?

Katolická sexuální morálka se nachází v bezvýhodné situaci, protože ze strany učitelského úřadu církve existují určité zákazy považované za neměnné a věčně platné, ale jejich zdůvodnění je vystaveno fundamentální pochybnosti.

Čeho se to týká?

Týká se to jednak morálního posouzení jaké-

DONUTIT SMRT UHNOUT POHLEDEM

V květnu roku 1991 jsem si vyslechl diagnózu, že mi kvůli rakovině kůže, zhoubnému melanomu, zbývá pět měsíců života. Nebál jsem se ani tolik smrti, jako mi spíš bylo k uzoufání smutno, že tenhle můj úžasný, jedinečný experiment a jediná příležitost zvaná můj život má brzy skončit. Ale asi mě musely zachránit láska a modlitby druhých lidí, protože jsem pořád tady. Ale já jsem se poté kvalitativně změnil. Nejsilnější se tato změna projevila v poznání, že ve zbývajících dnech, ať už je jich, kolik chce, mohu a musím říkat ten malý dílek pravdy, ke kterému jsem dospěl, neboť jsem pochopil, že k něčemu takovému dostalo příležitost jen velmi málo lidí, a já měl to štěstí.

Skutečně velké otázky, které se objeví ve stínu smrti, zní: „Miloval jsi doopravdy?“ a „Žil jsi svou duši a svůj osud?“ Pokud jsme milovali upřímně, budeme mít odvahu čelit smrti. A když jsme čelili smrti, jsme svobodni žít svůj nejhlubší osud, protože to je v posledku to jediné, co můžeme nabídnout zpět životu, vesmíru, Bohu.

Richard Rohr

„Tradicionalisté“ jsou ve skutečnosti anti-tradicionalisty. Naivně zaměňují katolictví, jak se s ním setkali před několika desetiletími, s katolictvím, jaké tu existovalo po staletí. Proslulý anglický teolog John Henry Newman objevil před více než sto lety, že „růst je proměna, a být dokonalý znamená často se měnit“. Když kardinál Newman psal tato slova, bylo zvykem vnímat církev jako „dokonalou společnost“. Jen málo lidí jeho doby bylo tak obeznámeno s církevní historií jako Newman, a on jasně viděl, že schopnost církve přizpůsobit se a růst tvoří nedílnou součást této její dokonalosti.

R. Rohr; Proč být katolíkem

koliv ne-manželské sexuality, jednak striktního zákazu antikoncepce. Zároveň je jakákoliv sexuální intimita v oblasti homosexuálních vztahů hodnocena jako mravně závadná. Tyto normy – „nikde jinde než v manželství mezi mužem a ženou“ a „žádná antikoncepce“ platí absolutně závazně, takže chování, které se tomu vymyká, nesmí být za žádných okolností mravně tolerováno.

Jak k tomu došlo?

Především za Jana Pavla II. (v úřadě v letech 1978–2005) nabyla katolická morálka v tomto bodě rigorózních rysů. Jakékoliv jednání odchýlné od normy učitelského úřadu bylo kvalifikováno jako hříšné. Od věřících se očekávalo, že se podřídí. Poslušnost vůči normám nauky v oblasti sexuální morálky se stala kritériem pro jmenování biskupů. Rozmanitost křesťanského života měla být katolicky uniformována.

Jaké to má z vašeho pohledu důsledky?

Fatální je, že v minulosti přirostované zákazy

DOPIS PAPEŽI

Františku, římský biskupe, nedávno jste řekl, že kněží mají strach z evangelia, a proto sahají po církevním právu. Vy se ale také bojíte evangelia: Ježíš vyvolil ženatého muže! Ukažte biskupům příklad! Vztáhněte ruce nad otce rodin! Jednejte podle Krista! Žádám vás o to a nabízím se sám k této službě, jakož i tisíce dalších. Máme vlastní bydlení a vlastní příjem, nic bychom od církve nechtěli, jen možnost pomoci.

Ing. Jan Molnár;

Nové Město nad Metují, Česká republika

se staly jádrem katolické identity. Sexuální morálka byla stylizovaná v otázku existenci. Tady se rozhoduje o budoucnosti katolicismu. Jenže zákazy, které v proměnách dějin ztratily smysluplnost, dnešního člověka pochopitelně nemohou přesvědčit. Špatnými argumenty žádnou nauku nelze trvale hájit ani jimi získat zpět ztracenou autoritu. Kdo vůči veškerým nárokům zkušenosti a rozumu křečovitě setrvává na zákazech a předsudcích – např. vůči homosexualitě, vede církev do intelektuálního a kulturního ghetta.

Nicméně za papeže Františka se rysuje jiný směr.

Oslabení odsudků homosexuality a antikoncepce, s nimiž František přišel, je možné vykládat jako pokus uvolnit zablokovaná církevní morální nauky. Výčitky a urážky neustupných obhájců domněle věčných pravd, které tím k sobě přitahuje, dokládají odpor v antimoderním katolickém sektoru proti jakýmkoliv opatrným změnám sexuální morálky. Zaryté vnitrocírkevní tendence ponechat vše při starém bychom neměli podceňovat. Pro „záchranu tradičních hodnot“ se uzavírají koalice s politicky antiliberálními silami.

Co by se podle vašeho mínění muselo změnit?

Otázka směrem k učitelskému úřadu zní, zda se dva lidé mohou lidsky autenticky, svobodně a s respektem milovat i mimo manželství tak, aby jejich sexualita jako výraz a podoba této lásky představovala mravní realitu, kterou by církev mohla respektovat. Konkrétní otázku kontroly početí by si pár měl po rozumné úvaze a s ohledem na vlastní životní okolnosti rozhodnout sám. Otázka metody není věroučný problém a neměl by se z ní dělat článek víry.

Jakou roli hraje teologie jako věda v diskuzi jak uvnitř, tak vně církve?

Teologie může (podle vědeckého i církevního chápání sama sebe) hrát účinnější roli teprve tehdy, nebude-li vůči učitelskému úřadu církve vystupovat pouze ve služebním poměru pro vyjadřování souhlasného stanoviska.

Nezjednodužujete si to poněkud, jestliže přesouváte odpovědi za současný stav od vědecké teologie směrem k učitelskému úřadu církve?

Vůbec ne. Teologické odpovědi na pronikavé změny života ve světě jsou přece formulo-

NEBUDEŠ SE JIM KLANĚTI, ANI JICH CTÍTI

Miloš Rejchrt

Byl jsem u toho, když se v Praze odhaloval Stalinův pomník.

Slavnost to byla velkolepá, nejsilněji na mne, devítiletého kluka, zapůsobily kužely světla vrhané na sochu vojenskými reflektory z druhého břehu Vltavy. Okouzlení světelnými efekty ale bylo jen chvilkové. Záhy jsem od rodičů i dvou starších sourozenců převzal hodnocení, že ten pomník je modla a platí o ní druhé Boží přikázání „neučiníš sobě rytiny ani jakéhokoli podobství těch věcí, nebudeš se jim klanět, ani jich ctít“. „Ten pomník bude tak veliký, jak veliká je naše láska k Sovětskému svazu,“ poeticky zdůvodnil jeho 22 metrů délky a 15 metrů výšky Zdeněk Nejedlý. Jenže stalo se, s čím nikdo nepočítal. Sověští soudruzi z ničeho nic přišli na to, že kult osobnosti je úchylka a není omluvitelný ani láskou k Sovětskému svazu.

A tak sedm let po odhalení byl pomník s vytesaným věnováním „Svému osvoboditeli – československý lid“ zase zahalen, ohrazen jakým-



vány už dávno. To, co na straně učitelského úřadu často chybí, je seriózní vypořádání s morálně teologickým myšlením posledních desetiletí. Skutečnost, která mne naplňuje opatrným optimismem, je, že jednotliví biskupové už nazývají problémy pravými jmény a jsou otevření teologickému diskursu. Pokud si někdo nepřipouští poznatky vnímané jako odlišné, postupně se víc a víc vzdaluje od skutečnosti, jak to můžeme v církvi sledovat na příkladu výroků o homosexualitě a transsexualitě.

Jak to myslíte?

Církevní texty v oblasti sexuální morálky a obecně vztahu mezi pohlavími nezřídka značně zaostávají za dnešními společensko-vědními i teologickými poznatky. Církev navíc musí akceptovat, že po generace a minimálně v našich podmínkách tyto oblasti života už nepodléhají její morální režii. Což neznamená, že zděděné křesťanské přesvědčení o lásce, svobodě a rovnoprávnosti už nebude hrát žádnou roli.

Kdy je tedy církev v této oblasti ještě žádaná?

Např. tehdy, jsou-li lidé odkázáni na její radu a podporu v nouzové situaci a existenciální zkušenosti. To dokládá třeba práce Charity. Profesionální doprovázení je dnes prožíváno spíše jako křesťanské svědectví než morální poručníkovaní.

z německého originálu publikovaném na Domradio.de, přeložila Pavla Holíková

si bedněním a záhy se začaly z toho místa ozývat dunivé detonace. Žulové a betonové monstrum bylo zdemolováno na padrt' a odklizeno pryč do slepého ramene řeky Vltavy. V druhé třídě základní školy jsme se učili písničku „Nepojal by tolik vod Dněpr, jak je širý, co má Stalin rozumu, moudrosti a síly“. Někdy v páté třídě jsem v souvislosti s osobností tohoto opěvovaného jedince poprvé slyšel slovo kult.

Z mimoškolních zdrojů jsem byl později poučen, že kult je prostě náboženská úcta, ctění něčeho, co je větší než my lidé a Francouzi slovem kult označují bohoslužby v koste-

le. Takový kult je v pořádku, tak jsem si to v hlavě uspořádal, zatímco kult soch, obrazů a jiných artefaktů vytvořených lidskýma rukama je modlářství. Hříchem proti druhému přikázání je ale hlavně kult nějakého lidského jedince, jenž nadměrně uctíván a oslavován, přestává být člověkem jako my a stává se božstvem.

O mnoho let později jsem v knize Karla Poppera „Otevřená společnost“, napsané již v roce 1943, objevil větu, která mé zážitky a objevy z dětství a mládí výstižně shrnuje. „Má-li naše civilizace přežít, musíme se zbavit zvyku uctívat velké osobnosti. Velké osobnosti se dopouštějí také velkých chyb.“ Ano, je to tak, zvláště pak velcí vojevůdci a osvoboditelé se dopouštějí velkých chyb a nejen chyb, neboť války, i ty svaté a osvobozené, jsou ze své podstaty provázeny zločiny a zvěrstvy. Sochy vojevůdců do naší civilizace nepatří: svádějí ke kultu vítězného násilí, snadno se stávají modlami a probouzejí vášně známé z náboženských válek. Je proto lepší jim žádné sochy nestavět.

A když už byly postaveny, necht' jsou decentně uloženy někde v depozitáři, pokud se tam vejdou; třeba další generace si s nimi poradí lépe než my. Ale i naše generace si alespoň v případě proluky po pomníku na Letenské pláni poradila výtečně: stojí tam teď metronom, a tomu nehrozí, že by se někdy stal modlou, byť jeho kyvadlo, tiše odměřující čas, je ještě vyšší, než byl Stalinův pomník.

*Český rozhlas Vltava
Ranní úvaha, 16. září 2019*

VÁLKA JE TU. KONEČNĚ!

Jan Adamec

Češi v protektorátu po napadení Polska doufali, že do konfliktu vstoupí velmocí a Německo rychle porazí

Když si 2. září 1939 čtenáři otevřeli Venkov, deník bývalé agrární strany, nyní „rozpuštěné“ v amorfním Národním souručenství, mohli si přečíst „Denní rozkaz Vůdce a říšského kancléře branné moci“. Adolf Hitler v něm obviňoval Polsko z toho, že odmítlo „smírlivé řešení sousedských sporů“, začalo „terorizovat německé obyvatele“ a donutilo tak Německo k invazi. Tou dobou již německé jednotky útočily na Polsko z jihu, západu a severu a luftwaffe bombardovala polská města. Čtenáři v Protektorátu Čechy a Morava ještě asi netušili, že právě začal nejkrvavější konflikt 20. století, druhá světová válka. Válečný konflikt však většina jeho obyvatel očekávala a mnozí vlastenci si jej i přáli.

V následujících hodinách Evropa i svět napjatě čekaly, jak zareagují Francouzi, ale především Britové. Dostojí tentokrát garancím a „půjdou do toho“, tak jak to měli podle většiny Čechů udělat již v září 1938? Když se 3. září ukázalo, že ano, pocítil bývalý osobní tajemník prezidenta Edvarda Beneše a nyní člen odbojové organizace Politické ústředí Prokop Drtina podle svých slov „nepopsatelnou, neopakovatelnou úlevu“. Spisovatelka, překladatelka a členka odbojové skupiny Petiční výbor Věrní zůstaneme Heda Kaufmanová seděla ten den u rozhlasového přijímače. Když náhodně naladila Varšavu a slyšela polskou hymnu, zakřepčila si podle svých slov se svým bratrem něco jako „válečný tanec okolo rádia“.

Češi ve „válce“ s Německem již vlastně byli. Po Mnichovu, okupaci a vyhlášení protektorátu se jim velká válka za účasti velmocí zdála být jedinou cestou, jak obnovit svobodné Československo. Jasně to viděl v tisíce kilometrů vzdáleném Chicagu i Edvard Beneš, jenž si mohl říct, že vše běží „podle plánu“. Prvním „optimistickým“ impulzem byl pro něj právě vznik protektorátu – Německo tím porušilo mnichovskou dohodu a ukázalo se jako agresor, což byl pro Beneše důležitý argument při jednání se západními spojenci. K úkolům exilového odboje nyní patřilo vytvořit síť loajálních diplomatů, politiků i vojáků a v očích zemí protihitlerovské koalice dosáhnout uznání těchto lidí za jediné zástupce exilového Československa. Důležité také bylo, aby Velká Británie a Francie odvolaly svůj podpis pod mnichovskou dohodou. Beneš pobýval jako soukromá osoba od února 1939 v USA, na Univerzitě v Chicagu přednášel jako svědek zápasu mezi totalitou a demokracií, která sice prohrála první kolo, ale ještě ne celou válku. Společně s Janem Masarykem zde rozjel kampaň s cílem získat Američany pro věc obnovy Československa. Jenže ti do zatím „evropské“ války nechtěli být zataženi, což vyplývalo již z přelomové

schůzky mezi Benešem a americkým prezidentem Franklinem Delanem Rooseveltem v květnu 1939. Po útoku na Polsko se však tento americký izolacionismus trochu oslabil.

Země plná vojáků

Běžní lidé v protektorátu si již v srpnu nemohli nevšimnout zvýšeného počtu ozbrojenců v německých uniformách, kteří v rámci preventivních opatření strážili zbrojní podniky a ústředny před případnými sabotážemi. Jednotky SS převzaly kontrolu nad železničními tratěmi o celkové délce téměř 700 kilometrů. Německá branná a okupační moc o impozantní síle 65 tisíc mužů ihned po zahájení polského tažení výrazně zpřísnila režim v zemi ve snaze zamezit jakýmkoli projevům odporu. Zajistit hladký chod průmyslu bylo pro ni absolutní prioritou.

Také německý bezpečnostní aparát nenechal nic náhodě. Prvního září 1939 zahájil akci Albrecht I., masivní vlnu zatýkání s cílem ochromit odboj. Nacisté tehdy zatkl a vzali si jako rukojmí odhadem až 2000 představitelů veřejného a kulturního života včetně politika Petra Zenkla, malířů Emila Filly či Josefa Čapka, novináře Ferdinanda Peroutky či diplomata Lva Sychravy. Někteří byli po několika týdnech propuštěni, jiní byli až do konce války vězněni v koncentračních táborech.

Protektorátní tisk, již pevně v rukou německé propagandy, reagoval na rostoucí nervozitu veřejnosti a snažil se své čtenáře přesvědčit, že v protektorátu se nic mimořádného neděje. Venkov 5. září 1939 konstatoval, že „na ulicích měst i ve venkovských dědinách neuzříte nikde stopu paniky“, a upomínal český lid, aby si byl vědom svých „povinností, jež má k sobě samotnému i k Říši, v níž jest zapojen“. Němci měli eminentní zájem, aby s takovým prohlášením vystoupili také přední a stále ještě se důvěře lidu těšící čeští politici jako státní prezident Emil Hácha a premiér Alois Eliáš. Ti se pak 8. září 1939 skutečně snažili Čechy přesvědčit, že jen „řádným vykonáváním svého zaměstnání a povolání“ mohou nejlépe „prospěti budoucnosti národa“.

Zvláště pro Eliáše napojeného na odboj to musely být hořké chvíle. Až do svého zatčení v září 1941 bala ncoval n a hraně mezi předstíranou loajalitou k Říši, která ovšem nesměla překročit určité hranice, aby neohrozila legitimitu a akceschopnost londýnského exilu. Zároveň s Londýnem tajně spolupracoval, usiloval o marginalizaci českých fašistů a kolaborantů, pomáhal budovat odbojovou strukturu a snažil se před nacisty chránit, co a hlavně koho se dalo. V situaci, kde neexistoval parlament a v důležitých věcech rozhodoval místo vlády říšský protektor, se pokoušel hájit minimální zbývající prostor, který se po začátku války dále zužoval.

Odboj v protektorátu naopak s jejím propuknutím získal – stejně jako veřejnost – novou naději. Jak podotkl historik Ondřej Koutek, měly jej ale rozporuplné informace ze zahra-

ničí: Ještě 1. září Beneš nabádal jen k pasivnímu odporu, 8. září však již jeho podřízený, podplukovník František Moravec, instruoval odboj, aby se spíše připravoval na ozbrojené povstání, což ale v daných podmínkách nebylo reálné. Moravcova instrukce souvisela s tím, že britští zpravodajci uvažovali o válečné akci na západní frontě proti Německu, jež měla začít 17. září a podpořit ji měla nespécifikovaná povstání v Rakousku a také protektorátu. Nic z toho se však neuskutečnilo, válka mezi Německem a západními spojenci se naplno rozhořela až na jaře 1940, kdy Hitler zahájil ofenzivu na Západě a během několika měsíců dobyl jak země Beneluxu, tak především Francii.



Ti, kdo chtěli bojovat se zbraní v ruce, mohli odejít do zahraničního vojska. Důležitým nástrojem mobilizace byl zahraniční rozhlas. Již 5. června 1939 se rozběhlo české vysílání polského rozhlasu z Katovic. Získalo si velkou popularitu a nemálo mladých mužů, většinou bývalých vojáků Československé armády, se rozhodlo ilegálně přejít do sousední země a vstoupit do první jednotky československé zahraniční armády, jež vznikla na konci dubna 1939 v Krakově.

Většina z nich přes Polsko pokračovala dál do Francie, kam poslední transport odjel krátce před 1. Zářím. Ty, kteří neodešli, zastihl začátek války pod velením budoucího ministra obrany a prezidenta republiky, podplukovníka Ludvíka Svobody, ve výcvikovém táboře nedaleko polského Lešna. Prošli válečným křtem ohněm při obraně Tarnopolu proti Němcům a v noci z 18. na 19. září 1939 byli zajati Rudou armádou, internováni a posláni převezeni do tábora NKVD u dnešního Nižního Novgorodu, odkud putovali do zajateckého tábora v Suzdal. Odtud se díky československému zahraničnímu odboji mohli v roce 1940 po malých skupinkách dostat do Francie či na Blízký východ. Jak připomíná historik Jiří Plachý, podmínky v sovětském táboře byly velmi tvrdé, ale věznění alespoň unikli osudu tisíců svých polských spolubojovníků, povražděných sovětskými orgány během katyňského masakru v roce 1940.

Zbytek legionu v Polsku se dostal v září 1939 do Rumunska a odtud do Francie. Polský le-

gion se tak stal jádrem československých zahraničních jednotek bojujících na všech frontách – ve Francii, Velké Británii, na Blízkém východě i v SSSR.

Klid na práci a přiděly

Mnozí však zvolili opačnou cestu. Bezprostředně před vypuknutím války absolvoval plukovník Emanuel Moravec „studijní“ pobyt v Německu, během něhož se nacisté snažili bývalého obhájce ozbrojeného odporu proti Německu přesvědčit o správnosti svého režimu. Mnoho práce jim to nedalo. „Moravcovo srdce, inklinující k režimům silné ruky, nemohlo zůstat lhostejným k tomu, co v nacistické třetí říši viděl,“ píše historik Jiří Pernes. Od 26. srpna pak Moravec pravidelně v rozhlasu promlouval k českým posluchačům a propagoval bezvýhradnou spolupráci s nacisty.

Okupační propaganda se zaměřila na materiální zajištění a „klid na práci“. Dne 20. září Venkov otiskl „Provolání českých dělníků. Z Říše ke kamarádům v Čechách“, v němž dělníci podepsaní jako Černý, Fuksa a Turnovský, pracující v té době v německém Lipsku, blahořečili „osudové spjitosti českého národa s Velkoněmeckou říší“, kritizovali předchozí československé vlády za „nezaměstnanost a nejednotnost v národě“ a lákali na práci v Ně-

mecku. Svůj kolaborantský projev podtrhli tím, že věnovali svému závodu obraz vůdce, který zhotovil český zámečník Černý.

Apel na jednotu a materiální zabezpečení nebyl náhodný. S válkou totiž brzy dorazil přidělový systém v podobě lístků na obilí, mouku, rýži, cukr, brambory či maso. Kvůli permanentnímu nedostatku těchto základních potravin bujel černý trh.

Jak dál?

Polsko utrpělo ještě v září rychlou porážku, kterou usnadnila i okupace východu země Sovětským svazem. Lidé vystřízlivěli a uvědomili si, že válka bude dlouhá. Ještě větší šok pak zažijí čeští vlastenci po bleskové porážce Francie v červnu 1940.

Už v polovině září 1939 bylo nepochybné, že domácí odboj musí na otevřené povstání zapomenout a orientovat se na subtilnější formy odporu, včetně špionáže, kontrapropagandy i sabotáží. Jak se ukázalo, zdaleka nejdůležitější bitva se v následujících měsících a letech neměla odehrávat v přímém střetu s Němci, ale mezi Čechy o českou duši – o to, aby nerezignovali a trpělivě se připravovali na konečný střet.

Okupační moci bylo proto nutné dát najevo, že tu proti ní stojí „tichá většina“. Blížilo se první výročí Mnichova a odbojové hnutí se rozhodlo na konec září 1939 uspořádat bojkot pražské tramvajové dopravy. Byl to úspěch – tramvaje skutečně jako mávnutím proutku jezdily téměř prázdné a Drtina mohl

referovat zahraničnímu centru, že „jsme si ověřili, do jaké míry a jak rychle možno masy pohnout k akci“. V kalendáři se totiž blížilo další významné datum, 28. říjen 1939, kdy Češi rovněž dali na demonstracích veřejně najevo, že se s okupací nehodlají jen tak smířit.

Později, po atentátu na Reinharda Heydricha a následných represích, se zdálo, že německý plán s českým „prostorem“ – část Čechů germanizovat, část zlikvidovat, část vysídlit a nahradit je německými přesídlenými – začíná nabývat hrozivě reálné podoby. Jedním z nástrojů bylo cíleně rozšiřování německých jazykových „ostrovů“, například kolem Jihlavy a Brna (do roku 1944 se sem ale podařilo přesídlit místo očekávaných 150 000 jen 6000 Němců, částečně z Besarabie). Nacisté také vysídlovali Čechy z míst určených pro rozsáhlé vojenské prostory. S Heydrichovým nástupem v roce 1941 pak zintenzivnili další postupy – zkoumání rasové čistoty, indoktrinaci mládeže a také zvýšenou represi proti stále ještě „špatně smýšlejícím“ Čechům.

Úspěch všech těchto opatření závisel na „konečném vítězství německých zbraní“. Přeměnu Čech a Moravy na čistě germánský prostor chtěly špičky nacistického režimu rozložit do několika generací, porážka Sovětského svazu však mohla plány výrazně urychlit. Nebylo k ní ovšem tak blízko, jak se mnozí domnívali.

V nejtemnější hodině, na přelomu let 1942 a 1943, přišly zprávy o prvních zásadních porážkách německého válečného stroje na Blízkém východě a na východní frontě. Čechům, chytajícím informace ze zakázaného rozhlasového vysílání nebo čekajícím ve frontách na přiděly či na rozhodnutí úředníka, kam půjdou na práci v rámci tzv. totálního nasazení, svítla nová naděje.

*Autor je historik
Respekt 26.8.2019*

JAZYKOVÉ HRY PRO ZAČÍNÁJÍCÍ TERORISTY

Když jsem se před deseti lety jako novinář seznamoval na stránkách neonacistů či na demonstracích Dělnické strany s jejich specifickým jazykem a tématy, otevřel se mi pohled na docela jiný svět. Možná spíš, s prominutím, do žumpy. Hemžilo se to v nich vzýváním národní suverenity, příběhy hrdiných nacistů, konfliktem civilizací, líčením neevropských barbarů, cikánského zlořádu, pojednáními o křížení ras, vlivu židů a zednářů na politiku po roce 1989, hrozbami před migrační tsunami, úpadkovou multikulturou, devastujícím liberalismem a zotročováním poctivých občanů.

Nápadné na nich bylo dělení na MY a ONI, kde MY byli ti dobří, čistí, poctiví a pracovití, ONI pak špinaví, zvrácení a zvířecí nebo aspoň lstiví a vychytralí, na každý způsob pro slušného obyčejného člověka velmi

DEMOKRACIE JE DISKUSE

řekl T. G. Masaryk

Jeden z nejvýznamnějších Masarykových výroků, tradovaný v podobě aforismu, zněl původně trochu jinak. Když na jaře 1919 Masaryk předstoupil před shromáždění důstojníků a poddůstojníků Čs. armády, řekl jim mimo jiné: „Vy jeden každý musíte vždy snést mínění druhého. V demokracii je svoboda, volnost. Demokracie, bylo řečeno, znamená diskusi, tj. nesmí se nikomu překážet, kdo má jiné a opačné mínění; v tom se právě voják musí cvičit a musí být vzorem. Musíte přes rozdílly politické žít kamarádsky. Naučit se respektovat cizí mínění, vyslechnout důvody. Vy se můžete mezi sebou pohádat, ale vždy jako kamarádi, kterým jde o věc.“

Žádnému tématu se Masaryk nevěnoval tak často a důkladně jako tématu demokracie. S ničím si nelámá tolik hlavu jako s tím, jak Čechy, zvyklé žít po generace v podmínkách národnostního i politického útlačku, zbavit opozičnictví, na jehož pohodlí si zvykli, a učinit z nich sebevědomé občany: budovatele moderního státu, kteří při tom ctí jeden druhého. Věděl (protože to v životě na vlastní kůži nesčetněkrát zažil) že pro roz-

nebezpeční. K ONI se řadili také početní zástupci vlastizrádců a zaprodanců cizích zájmů a jiných vnitřních nepřátel. Další typickou jazykovou figurou těchto textů bylo dělení na ovládající nahoře a jejich oběti poctivě pracující kdesi dole. A nakonec radikálita, s jakou fašisté slibovali učinit té nespravedlnosti přítrž a udělat konečně pořádek.

Při pročítání některých „alternativních webů“, výroků politiků nebo debat pod články a na sociálních sítích se mi dnes ten pohled vrací. Je nepochybné, že podobných projevů je v současnosti ve veřejném prostoru daleko více než tehdy. Jenže po pravdě nevím, jestli je jich více také poměrně s tím, jak stále více lidí proniká na internet, kde je mohou otevřeně formulovat, a zda to má celé na společnost nějaký významný devastující účinek. Pro část lidí určitě.

Frekvence „vlastizrádců“ nebo „sluníčkářů“ se například podle mediálního monitoringu Anopress v textech internetových médií od roku 2013 zhruba zdesetinásobila. Nadávání do „pražských kaváren“ pak za stejné období narostlo z pěti set na loňských čtyři tisíce výskytů za rok. Problém je, že v internetových médiích za stejné období dvojnásobně narostl i výskyt docela neutrálních slov jako „čaj“ či „automobil“. Počítání rozdílů výskytu různých výrazů či slovních spojení totiž musí zohlednit i proměnu celého prostředí, nárůst počtu webů a obsahů, které produkují a hlavně kontext, v jakém jsou použity. Nárůst jejich frekvence také vůbec neznamená, že jsou jim všichni lidé vystaveni stejně. Je to zkrátka celé o mnoho složitější.

V každém případě ale platí, že větší část populace je tomuto typu vyhocené rétoriky vy-

víjení svobody a rovnosti je určující, jak je zorganizován veřejný prostor. Zdali instituce dovolují lidem vyjadřovat své mínění beze strachu nebo ne.

Demokracie mu nebyla jen vládou lidu. Vždy mu záleželo na tom, JAK lid vládne. Za demokracii nepovažoval to, když se jenom hlasuje, když většina vyhrává nad menšinou. Kvalitu demokracie posuzoval podle toho, ve jménu jaké myšlenky a zejména ve jménu jakých hodnot v ní jedni nad druhými vítězí. Demokracie bez respektu člověka k člověku je pouhou teorií. Je zvláštní, že se Masaryk rozhodl vyjádřit tuto myšlenku právě mezi vojáky, kde na pohled nezbyvá pro demokracii mnoho prostoru. Ve vojsku všechno funguje na základě rozkazů, které jedni udílají a druzí plní, takže jaká demokracie? Přesto Masaryk svá slova právě vojákům nevěnoval náhodou. I ve vojsku, kde se vše zdá dáno řády a nařizeními, je důležité, aby si jejich vykonavatelé na obou stranách zachovali lidskost. Jde to tam obtížněji, ale tím spíš to musí jít. Demokratická armáda byla Masarykovi důkazem demokratičnosti celé společnosti.

Pavel Kosatik

stavena v daleko vyšší míře než dříve a navíc se jí aktivně účastní. Možná, že tento typ uvažování probublává v hlavách lidí neustále, ale nějak latentně. S možností vyslovení, napsání a komunikace určitých myšlenek či typů myšlení nabírá rétorická hra jinou dynamiku. „Slova mohou působit jako nepatrné dávky arzenu: polykáme je bezděky, zdánlivě nepůsobí, ale po určité době člověka otráví,“ napsal po druhé světové válce Victor Klemperer v knize, ve které rozebíral zvláštnosti jazyka nacistických projevů a jeho účinky na společnost.

Českým příkladem internetové a sociální radikalizace je případ důchodce Jaromíra Baldy. Ten se od čtení a postupného zapojení do protimigračních a protimuslimských internetových fór a posílání sprostých e-mailů dostal až k přípravě teroristického činu, kterým chtěl vykolejit dva vlaky s úmyslem vyvolat mezi lidmi strach z muslimů. Prošel tak velmi podobným procesem jako spousta mužů, kteří se přidávají k islamistickým bojůvkám nebo se ve jménu zachování bílé kultury a civilizace rozhodnou střítet do dětí.

Na rozdíl od nich nikoho nezabil, i když možnost vykolejení vlaku byla podle soudu docela reálná. Stejně jako oni ale praktikoval podobnou apokalyptickou víru, která částí lidí v každodenní jazykové hře uděluje status nebezpečných a méněcenných tvorů a sobě pak status bojovníka za velkou věc, která přesahuje jeho osobní život a převází i život jeho obětí. Nejdřív ale prostě „jenom“ klikal na Facebooku, preposílal e-maily a roznášel letáčky SPD.

*Tomáš Urban,
Týdeník rozhlas č. 38/2019*



AKTUALITY

Česká křesťanská akademie zve do evangelického kostela:

- Na promítání filmu „**First reformed - Zoufalství a naděje**“, s komentářem faráře Michaela Otřísala 12. října od 19 hodin.

- Na přednášku **PhDr. Jana Stříbrného** „**Když se z osudových osmiček staly devítky**“ k 30. výročí Sametové revoluce, 19. října v 19 hodin.

SBÍRKA ŠATSTVA

18. října v průjezdu fary od 14. do 17. hod. Přijímáme čisté a použitelné sezónní oblečení a obuv, kojenecké oblečení, látkové pleny, nepoškozené nádobí, ložní prádlo (povlečení, prostěradla), kočárky, cestovní tašky ... Věci budou po vyřídění dále sloužit lidem bez domova a sociálně potřebným rodinám na Orlickoústecku, klientům Pobytového střediska v Kostelci n. Orl.

BESEDA S MOŘEPLAVCEM

- pro seniory.

Rudolf Krautschneider bude vyprávět o životě na moři, lodích a o tom, jak snadné i těžké je plnit si své sny.

10.10. v 15 hod. v restauraci Nový dvůr. Vstup volný.

DŮSLEDNOST NEBO BEZPODMÍNEČNÁ LÁSKA

Přednáška o výchově dětí s Dr. Lidmilou Pekařovou. Zákony výchovy. Kdy máme komunikovat a kdy mlčet? Neumíme s nimi mluvit. Jak je naučit uklízet své věci? Postoje rodičů ke školním výletům a zájmovým kroužkům.

10.10. v 16 hod. a v 19 hod. v Domě kultury. Vstupné: 100 Kč, předprodej vstupenek v IC.

HONĚNÍ KOHOUTA

13.10. na Kunčicích - na hřišti pod kostelem.

RELAXACE A CVIČENÍ PRO ZDRAVÍ

16.10. od 18 hod. v Centru pod střechou. Cvičení bude probíhat v 10 lekcích, vždy ve středu od 18 do 19 hod. Cvičení povede Daniel Nový, cvičitel a terapeut pro pacienty trpící roztroušenou sklerózou. Cena kurzu 800 Kč. 16. 10. proběhne ukázková lekce. Více informací na tel.: 606 226 577, e-mail: meditatedan@seznam.cz.

Exkurze do firmy BB com Letohrad pro seniory

17.10. ve firmě BB com v 15 hodin.

SETKÁNÍ AMATÉRSKÝCH REGIONÁLNÍCH HISTORIKŮ

22.10. v 15 hodin v městské knihovně.

Dokumentární film: OBČAN HAVEL

23.10. v 19 hodin v Domě kultury Vstupné: 50 Kč.

LETOHRAD V PROMĚNÁCH ČASU akce pro seniory

24.10. v 15 hod. v restauraci Nový dvůr. Promítání fotografií jak se město proměnilo od r. 1989 a promítání dokumentu Čes. televize z r. 1998, ve kterém se objevuje řada letohradských občanů.

DEN VZNIKU SAMOSTATNÉHO ČESKOSLOVENSKÉHO STÁTU

Oslava 28. října 1918.

Pietní akt 28.10. v 18 hod. na letohradském hřbitově.

ČESKOSLOVENSKÉ STOPY NA ZAKARPATÍ - akce pro seniory

31.10. v 15 hodin v restauraci Nový dvůr.

Divadlo SATURNIN

31.10. v 19 h. v Domě kultury.

Vstup: 160 Kč.

ŘÍJEN VE STREETU

Taušlova 714, Letohrad

Tel. č.: 731 420 344

Facebook: NZDM Street-Letohrad

po 7. - st 9. 10. **zavřeno**

po 14. - pá 18.10. VÝROBA VÝZDOBY DO KLUBU

Baví Tě tvořit a vyrábět? Přijď nám pomoci zkrášlit prostory nového Streetu.

po 21.10. **ČOKOLÁDOVÝ DEN**
Máš rád/a čokoládu? Doraz do klubu s námi oslatvit den čokolády a zpřijemni si den horou čokoládou.

po 29. - čt 31.10. HALLOWEENSKÉ DÝŇOVÁNÍ

Dýně všude kam se podíváš.

Pojď si s námi taky jednu vydlabat.

Každý pátek **DESKOBRANÍ**
Venku ošklikvo a Ty nevíš coby?

Přijď si do Streetu zahrát deskovky.

TÉMA: ZÁŠKOLÁCTVÍ? ŠPATNEJ NÁPAD...!

Chodiš za školu? Hned od začátku školního roku tě to nebaví a nemáš žádnou motivaci? Přijď si o tom popovídat do Streetu a můžeme spolu dojít k tomu, proč je dobrý do školy chodit...

Okénko bude i nadále vycházet, rozhodl pan vikář Josef Roušar. Máte někdo zájem do něj přispívat? Chcete pracovat v redakční radě? Ozvěte se paní Ivě Markové.

Přátelství Boha krtem přijali



29.9. Antonín Křeč

Ke vzkříšení jsme vyprovodili



30.8. Ludvíka Stejskala 70 let
5.9. Vastimilu Motlovou 85 let
13.9. Jiřího Nastoupila 91 let

Lásku, úctu a věrnost si slíbili

14.9. David Novotný a Mária Jančovičová
21.9. Pavel Šulák a Tereza Halbrštátová

NÁVŠTĚVA Z INDIE

V pondělí 23. září přijeli do Letohradu na návštěvu zástupci projektu „Adopce na dálku“ z indického Bangaloru - P. Patrick Edward Pinto (koordinátor projektu), sestry Lilly a Juliana. V centru pod Střechou nám děkovali

za naši velkorysou podporu chudých indických dětí, které mají díky naší pomoci možnost změnit svůj život a stávají se přínosem pro celou indickou společnost. (V současné době aše farnost podporuje 12 dětí.) Pan vikář Josef Roušar byl na duchovích cvičeních, tak poděkování přijal pan farář Václav Vacek. Jako projev vděčnosti nám přivezli tabulku s poděkováním, indickou pokrývku hlavy, šál a veliký náhrdelník. Tyto věci vám představíme s poděkováním postupně při bohoslužbách v našich kostelích.

PODĚKOVÁNÍ

Svatováclavská slavnost se opět vydařila. Děkujeme všem, kteří nám ji připravili.

Děkujeme všem, kteří v přízemí fary připravili učebnu po vyučování náboženství dětí a kuchyňku. Opravili, vymalovali a natřeli, co bylo třeba. A uklidili. Nejvíce pracoval pan MUDr. Pavel Vychytil st.

Heleně Dubské a Tobiáši Malému děkujeme za krásný koncert „Z čisté radosti“.

Panu Janu Novotnému děkujeme za natření dveří mistrovského kostela.

ZPRÁVA O OPRAVÁCH

Letošní porce oprav, Svatojánské kaple na Kopečku a kostela sv. Václava - se nám opět, díky velkým grantům, které se nám podařilo získat - povedla. Na Kopečku je novou opukou přezděna celá jedna strana a část druhé strany venkovního pláště soklu sklepení. Zrestaurovanou omítku nejvyšší části průčelí kostela sv. Václava brzy uvidíte bez lešení. Budete asi překvapeni, že pracovníci Památkového ústavu rozhodli celé průčelí vykvést jen v jenom odstínu barvy (lomené bílé).

V historii kostela, zejména na začátku, tomu tak bývalo, v jiných létech byly popužity barvy dvě. V bílé omítce zazářily zrestaurované barevné fresky sv. Václava a sv. Josefa. A také erb Vitanovských.

Vždy jsem se podívoval, že na tom erbu není dost dobře vyvedeno heraldické zvíře, když štuky uvnitř kostela jsou tak skvostné. Místní tradice uváděla, že je to vlk, sváděl k tomu asi přídomek Hynka Jetřicha Vitanovského z Vlčkovic. Bylo mě to divné, to zvíře má hřívu - ale vlk hřívatý přece žije v Jižní Americe - jak by se tedy mohl objevit na erbu evropského rytíře, navíc dvouocasý. Na tabulce za bývalým hlavním oltářem je na erbu Vitanovských zobrazen český dvojocasý lev. Obrátil jsem se s dotazem na muzejníka a historika pana Pavla Hrdinu a ten mou domněnku odborně potvrdil a poslal mi o erbu Vitanovských článek Jana F. Křivohlávka. Znovu mu za jeho pomoc děkuji.

V příštím roce plánujeme opravu dalších stran kamenného soklu sklepení na Kopečku a opravu pískovcového soklu kostela sv. Václava. V r. 2021 by měla být zrestaurována zbylá část omítky průčelí kostela a portálek vedoucí ke zvonici.

Velice děkuji všem, kteří k letošním opravám přispěli.

Konečnou podrobnou zprávu o opravách uvedu v některém dalším Okénku, až budeme mít i vyúčtování. /v

V ORLICI JDOU MÍSTO SLOV PŘÍKLADEM

Největší z českých žup, nazvaná po biskupu Brynychovi, byla nedávno rozdělena do tří nových severních orelských oblastí, kopírujících současně samosprávné rozdělení státu. Na Liberecku dostala nová župa název po svatě Zdislavě, na Královéhradecku zůstalo jméno původní a na východě, v Pardubickém kraji, vznikla župa Orlická. A jen shodou okolností leží její současné sídlo v Orlici, místní části města Letohradu.

Hřiště už je na dosah

Orlovnu si lidé v Orlici postavili v roce 1931 svépomocí a trvalo jim to pouhou polovinu roku. Zdejší tělocvična je přitom dodnes největším a také nejhezčím sálem ve městě, kde se odehrává většina plesů a zábav pro široké okolí. „Při navracení po roce 1989 velké dohady nebyly. Oddíl stolního tenisu, který tady sídlil, přešel pod barvy Orla a dodnes nám dělá radost,“ říká sekretářka místní jednoty Marie Brandejsová.

Orelský sport se v Orlici postupně rozšířil o volejbal, florbal a šerm. Rodiče a prarodiče sem s dětmi přicházejí cvičit také. A protože tělocvičnu využívá i místní škola a studenti středních škol zde mají taneční hodiny, je orlovna ve školním roce denně obsazena až do pozdních večerních hodin. Orel sám plesy nepořádá, zato jeho dětské karnevaly jsou vyhlášenými událostmi, při nichž sál praská

ANEŽČINY DOBROTY

Už docela dlouho pracuju ve velikém starém domě s malou prosklenou věžičkou na střeše. V tom domě je škola. A v té škole se mluví především rukama, protože v ní pobývá hodně neslyšících dětí. Kromě nich tam taky narazíte na slyšící děti s poruchami řeči. Na ty já narážím dost často, protože mám v téhle škole na starosti knihovnu a ony si tam nějak zvykly chodit číst, hrát nebo si jen tak povídat a rozšiřovat mi obzory... Nejčastějším návštěvníkem knihovny je Sam. Sam je vědec. Dlouhodobě ho zajímá lidské tělo a porody, dinosauři a fantasy svět. Klade mi taky spoustu odborných otázek, na které neznám odpovědi. Jako oddychovou četbu si sem tam strážím Čtyřlístek, u něhož propuká v neovladatelné záchvaty smíchu. Aktuálně pracuju na svých vlastních fantasy encyklopediích, které se všechny rozhodl darovat škole. Vždycky je spolu musíme opatřit kódem a zařadit do výpůjčního systému. Spisovatel Samuel XY bude u nás asi brzy nejvíce zastoupený autor, celkem nám už totiž věnoval dvanáct knih. Ale o nich třeba zase jindy.

Kvůli této historce vám totiž ještě musím představit Simonku. Simonka žije tancem a zpívá vysokým tklivým hláskem. Svět vě-

ve švech.

K významným akcím, pořádaným jednotou, patří také přespolní běh Orlická pětka. Letos proběhl jeho jubilejní desátý ročník s rekordní účastí tří set zájemců. Dosud však chybí venkovní hřiště. Pozemek na něj však mají připraven a už příští rok snad dojde ke stavbě. S financováním slíbilo pomoc město Letohrad. „Hřiště s kvalitním umělým povrchem bude mít parametry pro více sportů, nabídku služby dětem i dospělým tak budeme moci ještě víc rozšířit. A když třeba jednou dojde na pořádný mráz, bude tu i kluziště,“ slíbují Marie Brandejsová.

Máma všech orlů

Prostorné a zařízené jeviště orlovny umožňují zvat diváky i umělce z okolí na ochotnická představení. Nyní jednota zkouší vychovat v dramatickém umění i dorost a daří se to. Orelské děti nazkoušely už čtyři hry. „Bude záležet na jejich dospělých vedoucích, aby malé umělce naučili nejen něco jednorázově zahrát, ale také v tomto umění růst a udivadla vytrvat. To je ostatně úkolem mnoha orelských cvičitelů, trenérů a organizátorů akcí. Všem patří moje velká úcta,“ říká Marie Brandejsová. Jedna z dcer jí nedávno řekla: „Když tě hledám, najdu tě buď v tělocvičně, nebo v kostele.“ A maminka jí odpověděla: „Když jste byli malí, byla jsem stále doma a věnovala čas jen vám. Na Orla a církev nezbývalo téměř nic. Přitom Orel i církev mi s vaší výchovou velmi pomohly. Dnes cítím povinnost všechno vynahradiť.“

Žena, která vychovala sedm dětí, je nyní starostkou celé Orlické župy a současně byla na letošním celostátním sjezdu Orla zvolena

dy jí je úplně cizí. Jo a ráda provokuje Sama.

No a včera si Sam v knihovně četl Čtyřlístek - v rámci odpočinku po právě dokončené nové knize TVOROVÉ A OBLUDY ALIAS (NE)PSI. Když tu do knihovny drobnými tanečními krůčky za zvuku Labutího jezera (linoucího se z mobilu) přicupitala Simonka a začala baletkovsky tančit. Sam ji zpražil takovým tím soustrastným pohledem typu „no jo, ženská“. Když ale její představení skončilo, špitl, že on má rád Michaela Jacksona. Do té doby jsem si myslela, že o takové iracionální věci, jako je tanec a zpěv, ejaja hopsasa, fakt nemá zájem. Omyl. Tak jsem našla jednu písničku a pustila ji tak nahlas, jak jen to můj vychytralý telefon dovolil. Sam během prvních tónů vstal a začal se vlnit do rytmu. Když nabrala písnička grády, rozjel to. Ale neuvěřitelně. Skákal, točil se, padal a vstával, a to všechno nádherně ladně. Pak se k němu připojila Simi a on jí úplně přirozeně přijal na parket. Vůbec se neškorpili, jak to mají ve zvyku, prostě jen byli a tančili. S úžasem jsem na ně zírala. Když skončili, zářila oběma očka nadšením. Nemohla jsem je vynachválit. Své překvapení nad Samovým výkonem ale nejlépe vyjádřila Simonka, která ho uznale poplácala po zádech se slovy: „Těda, Same, cítím z tebe vášeň!“ /an

ústřední místostarostkou a předsedkyní rady seniorů. Nadto v místním kostele slouží jako kostelnice. Ústřední starosta Orla Stanislav Juránek o Marii Brandejsově říká: „Není to obyčejná starostka župy, ona je její máma. Tolik lásky a pečlivosti jsem na světě poznal jen u několika lidí.“

Sto let je důvod k díkům

V Orlici platí mezi církví a Orlem nepřehlédnutelná symbióza. Marie Brandejsová to komentuje: „Naše jednota má 240 členů. Kdo tady chodí do kostela, účastní se i akcí Orla a naopak. Podobně to platí i o skautech. Společně jsme se stali funkčním jádrem i dalších aktivit v obci, je nám spolu dobře. Místo velkých slov se snažíme jít příkladem. Lidé mimo církev pak sami dříve nebo později poznají, že v jejich životě něco podstatného chybí.“

Orlický kostel Nanebevzetí Panny Marie je plný při každé nedělní bohoslužbě. A pravidelně tu následuje agapé. Hospodyně každých týden napečou dobroty, připraví čaj a kávu, aby byl vytvořen prostor pro vztahy a nikdo se hned nemusel rozběhnout domů. Církevním akcím slouží i orlovna. „Během adventních či postních duchovních obnov farnosti nemusíme sedět v prochladém kostele. Ve spolupráci s farností pořádáme též tematické přednášky a další akce i s pohoštěním,“ dodává župní starostka.

Jubileum 110 let celé orelské organizace si Orlická župa připomněla společnou poutí na Horu Matky Boží v Králíkách. Sama jednota Orlice letos oslaví 100 let své činnosti. V neděli 8. září se členové a jejich přátelé, sejdou v místním kostele při děkované bohoslužbě,

po níž v orlovně proběhne odpoledne s hudbou, výstavou a besedou pamětníků.

Václav Štaud, KT 34/2019

BABÍ LÉTO

Bylo krásné zářijové odpoledne. Seděli jsme v restauraci Na Zámku. Vešli jsme se kolem jednoho většího stolu – my co jsme spolu před téměř osmdesáti lety úspěšně absolvovali 1. třídu kyšperské obecné školy. Ubezpečovali jsme se, jak se o tu svíčku, co v nás ještě plápolá, odpovědně staráme, jak opatrně dýcháme a nechodíme do průvanu. A vzpomínali jsme. Nejvíc na paní učitelku Krčmářovou. Máte to taky tak, že se vám ten první kantor nesmazatelně zapsal do paměti?

Každý jsme si pamatovali jinou situaci, větu, událost, výsledek byl však se znaménkem plus. Shoda vyzněla asi takto: přísná, spravedlivá, vnímala naše problémy a řešila je, česká gramatika od ní, cepovaná v nás za války, byl nezczitelný poklad a základ našeho vzdělání.

Když školní vzpomínky rozvedu, mohla bych jmenovat další pedagogy, kteří mě ovlivnili a na něž s láskou vzpomínám. A moc bych si přála, aby mladí, odpoutávající se od rodného hnízda, potkávali nejen mezi učiteli osobnosti příkladné, formující různými směry – k přemýšlení, k zvidavosti, k účtění k vědění a dovednostem, ale také k touze po slušnosti a po tom, čemu se říká fair-play.

K mým uším se za ta dlouhá léta donesla spousta výtek a málo pochval učitelského stavu. Čím to je? Je to opravdu tím, že každý dopělý školou prošel a pak ve vztahu k vlastnímu dítěti má najednou pocit, že by vše dělal lépe? Je to nekritickým vztahem k vlastnímu zbožňovanému dítěti? Nebo je to šíří informací, jež lze dnes snadno získat, takže minulé aura vševědoucího pana učitele vzala za své? A ještě mne napadá (velmi často to slyším) rodiči před dětmi nahlas vyslovovaná nelitostná kritika autorit – průvodčích, řidičů, příbuzných, lékařů ... i učitelů. Možná je to od všeho trochu. Možná je to způsob, jak dospělý potřebuje v obtížném světě sám sobě potvrdit své jistoty. Co ale tenhle postoj „všichni jsou pitomci, akorát my jsme správná rodina“ s mladou duší udělá? Dítě spěje od roztomilosti a přichylnosti ke kritickému postoji ke všemu, co je obklopuje. Jednou najde i na vlastní rodině vady na kráse. Co mu v té době pomůže víc: zcela negativistický postoj nebo umět vážit různá pro a proti?

Takový vydařený krásný den, to vydá za vagon léků proti stresu. Jak já miluju taková chladná rána a toulání lesem, když tuším, že sluníčko za chvíli vyhřeje každý nezastíněný kout! A houby! Že jich letos je! Ty ostrážité kroky a upené oči, je tam v mechu hlavička hříbku, nebo se mi to jen zdá? A ta radost, když se odhad potvrdí! Určitě to máte také tak. Chodívám do Pustin. Pro mě je to idyllický kout. A jak jsem se radovala, když jej za stejně idyllický označila při první návštěvě

naše mladá sousedka. Trochu se tu zastavil čas, cesty lesem se však skoro nemění, v louce zase kvetou ocůny, stromy vyrostly, tam, kde bylo mlází, je dospělý les..., ale hlavně, pořád tam přede mnou někde jde táta a nepřeje si hlasitý hovor, a někde v blízkosti je maminka se svou skoro historickou kabelou, a když dojdeme na špičku nad Šušek, najde si příhodný pařez, podělí nás holky svačinou a marně žádá, abychom dolů z té příkré stráně neletěly jako blázni. Kde ty časy jsou! Mlýn v Šušku se ztratil dávno dávno, kdeže je kabelka s maminkou i tátou. A ve mně hlodá otázka: to jsme byly, my děti, tak bez fantazie, že si dodnes jako úžasný zážitek pamatujeme nedělní rodinný pochod lesem? Najdu vysvětlení, proč se musí vyhledávat a hromadit mimořádné zážitky, když členové rodiny toho o sobě tak málo vědí a na sebe mají tak velice málo času? Slyším: to by děti nebavilo. A říkám si: a není to spíš tak, že nás, dospělé, poněkud unavuje vžít se do světa dítěte a na chvíli jím zase být?

Abych byla poctivá, i já mám zážitkový víkend. Přítelkyně Hanička mne vzala do Kostelce na něco, čemu se říká food fest. Prostě, jarmark jídla. Kolem kosteleckého zámku jsou desítky stánků s vůněmi a jidly celého světa, louky anglického parku hostí stovky labužníků sedících i ležících, batolí se tu psi i děti, nálada je pohodová, lidé jsou k sobě milí a představte si, nikde žádný nepořádek, ani odhozené brčko byste nenašli. A když z té venkovní pohody vystoupáte do zámecké galerie, můžete se nápadům malíře a karikaturisty Matušky smát, až vás budou svaly bolet.

Proč vyprávím o Pustinách, o dobrém jídle, o obrazech? Vyslechla jsem totiž nedávno zvláštní přednášku. Máme prý každý den hledat kolem sebe něco pozitivního a tím pozitivním se především zabývat. Copak o to, s tím lze souhlasit. Protože prý, pokračoval řečník, to, co nás irituje, bývají problémy, jejichž řešení stejně není v našich silách, k tomu jsou přece určené nejrůznější instituce, úřady atd. Moc mi to připomnělo onu pověstnou frázi z úst normalizačních politiků, žádost o klid na práci. Jistě, nebudou-li si lidé všimati, co se děje kolem nich, bude mít ledačko snadnější cestu k uskutečnění čehokoliv, i toho, co si nikdo nepřeje a ani ve snu jej dodnes nenapadlo. Takže považuju za nutné všimati si.

Ti lidé, co si všimli, s nimiž si rozumím (a o těch je řeč), nejsou nenávistní, ani závistiví. Chtějí docela prostou věc: aby ti, kdo drží ve svých rukou moc, hráli podle pravidel. Aby se chovali především slušně. Aby jejich konání bylo příkladné. Aby nelhali. Chtějí, aby se mocní dokázali ke svým chybám znát, přijmout za ně odpovědnost. Aby pro mocné stejně jako pro řadové občany platily stejné zákony.

Až si porozumíme, nám všem půjde o vodu, o děti, o lékaře, o dobré město, o slušný život daleko víc než o to, na čí straně stojíme. Ať k tomu kromě zdravého rozumu pomohou krásné dny babího léta. *EN*

ČLOVĚK JE DOBRÝ

*Božý karmelitán Petr Glogar
o nesdačných životních obdobích
v rozhovoru s Veronikou Štefanovou*

Když řeknu, že krize může být šance, co vás jako duchovního napadá?

Napadá mě, a spíš to je zkušenost a praxe, že často tam, kde člověk zakopne, tam nalezne zlato. Jenže to má svá úskalí. Říct totiž někomu, kdo se v nějaké krizi zrovna ocitl, že je to šance, že je to prostor pro nové, že se něco změní a že to pro něj bude výhodné, je trochu nesmysl. Protože ten člověk si právě musí něčím projít a na něco si sáhnout, aby k tomu novému došel. Ani já jako duchovní či terapeut přece nemůžu vědět, k čemu krize přesně vede, i když mám třeba určitý názor a s podobnými situacemi už jsem se setkal, nebo jimi dokonce prošel. Určitě ale nemám recept, jak na to. Nicméně bych se hodně přimlouval za to, aby člověk v krizi na to nebyl sám.

Tak s čím nám může průvodce konkrétně pomoci?

Už jenom tím, že u toho je. Že řekne, vím o tom, slyším tě nebo rozumím ti, o čem mluvíš. Potřebujeme člověka, který nám dělá dobrou projekční stěnu, my můžeme mluvit o tom, co se s námi děje. Jen pojmenováním se pak mnohé věci ujasňují. A pokud k tomu dodává svoji osobní zkušenost, čemu sám porozuměl, tak nás může navést na cestu pochopení. Nebo nám klade otázky, které bychom si my sami nikdy nepoložili. Dobrá otázka je poloviční odpověď.

V dnešní době ale máme extrémní tendenci si všechno rychle vysvětlit, hned chápat i hluboký význam věcí, zvláště v ezoterických kruzích je to časté.

Setkávám se někdy s takovým postojem, kdy lidé říkají: „Dostal jsem se do takové životní situace, protože jsem něco pokazil, udělal špatně, a proto se mi to stalo.“ „Proto se mi nedaří, proto jsem v krizi, protože jsem udělal tyhle špatné kroky.“ Většinou situaci začnou hned analyzovat nebo rychle dělat změny, aby to nebylo tak nepříjemné nebo bolestivé. A tak mění práci, manželku, a to všechno s očekáváním, že díky tomu bude všechno zase dobré. V krizích většinou padají falešné obrazy o sobě, o tom, jak má náš život vypadat, a my se je snažíme lepit jako rozbité zrcadlo. Ale to už nikdy nebude jako předtím. A taky si myslím, že moc neumíme nést tajemství. Přáli bychom si znát znění tajemky, ještě než křížovku krok za krokem vyluštíme, a vygooglovat se to nedá. Dnes také krizi nazýváme kdeco. Jsou lidé, kteří se hroučí, když v práci nedostanou v rámci postupu to, co si představovali.

Takže je třeba pustit nad situací kontrolu?

Ano, ale ne v tom smyslu, že se stanu pasivním a řeknu si, je to Boží vůle, že to Bůh tak chce, což se třeba v případech věřících často děje. Je určitě třeba rozeznat vlastní zodpovědnost vůči té situaci, co jde za mnou. Jestli

jsem třeba způsobil trápení sobě nebo druhým, tak je to na mě, abych hledal způsob, jak to vylepšit, něco s tím udělal. Pokud jsem třeba v krizi, protože jsem jel dlouhodobě na samospád, kašlal jsem na sebe, tak je potřeba se zastavit a říct si moment, pro co chci ještě žít? A jaké mám ve svých rukou nástroje, se kterými sám můžu pracovat? Takže nejde samozřejmě o to, ztratit na té věci podíl. Jenže my často v krizi panikaříme jen z toho faktu, že tady je, a kolem toho se pořád točíme, na tom se zasekneme.

Tak jak potom vypadá to žádoucí podvolení se?

Je důležité netlačít na řeku, ona přiteče sama. To první je přijmout fakt, že krize do života patří. A ustát to, že můžu něco, co už neovlivním, co se nějak rozbilo, nechat rozbité, a že ten nový obraz bude o něčem jiném, bude vypadat jinak, i když zatím nevím, jak. Když projdu nějakým neúspěchem, setkám se třeba se smrtí, něco ztratím, tak mám tendenci to popřít a říknu: „To není pravda“, anebo krok za krokem pochopím, že to je součást mého bytí, a dokonce mě to může učinit moudrým člověkem. Jung tvrdil, že když se vyhýbáme utrpení, které do života patří, tak paradoxně najdeme utrpení desetkrát víc.

Zdá se mi, že jako společnost se urputně snažíme na skutečné utrpení najít lék a zajistit si proti němu prevenci, přičemž u toho vytváříme spoustu utrpení zbytečného.

Je to tak, to je o tom zaměření na chybu. Pořád se o ní mluví, samozřejmě i v křesťanství, jako by to byl základní cíl života člověka. Pokud se chyby stanou zásadním problémem, tak máme skutečný problém. Přitom jak jsem už říkal, často tam, kde uděláme chybu, nalezneme něco, co jsme nikdy předtím nepotkali.

Zrovna na tomto má ale křesťanství veliký podíl, zatížení pocitu viny, porušení desatera, po kterém přijde trest. Myslím, že máme v duši hodně zapsanou rovnici vina-trest.

A přitom Bible určitě nezačíná tím, že by se stala nějaká chyba. Bůh stvořil svět a bylo to dobré. Základní princip života a člověka je dobrý. Ano, potom Bible hovoří o narušení harmonie stvoření, říkáme tomu hřích nebo zlo, to je důležitá zpráva pro člověka, aby nebyl překvapen, že se zlem v životě se potká, v sobě, v druhých i ve světě. Jenže my jsme zapomněli Bibli číst od první kapitoly a začali jsme ji číst až od té třetí, kde se hovoří o zlu. Říkáme, že je člověk špatný, a chceme ho opravit, přičemž ho opravujeme tím samým, čím jsme ho pokazili. A proto je potřeba se vrátit o dvě kapitoly dopředu, abychom četli, že člověk je dobrý. To neznamená, že nikdy neudělal nic špatného, naopak, do ži-

vota patří, že děláme chyby. Ale právě o nich to není. Je to o tom, že jsme od základu dobří. Nevyrůstáme tím, že nám budou druhí říkat, abychom stále přemýšleli a vraceli se ke svým chybám. Důležité je, co mohu dělat. A církev k tomu má dost dobrých prostředků, a to jakým způsobem přestavuje a předává obraz Boha. Protože tím, že se budeme pořád točit kolem hříchu, nic nevyřešíme. Máme se zaměřit spíš na to, jak podpořit to dobré. Vyhledávání utrpení je patologie. V Bibli tohle určitě není. To není o tom, že křesťan má trpět a všude nacházet bolest a všechno vydržet, to je nesmysl. Křesťan by měl být člověk, který když krize přijde, tak tomu neuhne. Představa Boha, který čím víc vytrpím, tím větší dostanu odměnu, to je zkratka.



Je pravda, že i Ježíš v Getsemanské zahradě večer před svou smrtí žádá Boha, aby od něj odejmul kalich utrpení.

Ano, ale potom ho přijímá. Ježíš se vyhýbal utrpení, jak to jen šlo, ale když přišlo, tak jím prošel, přijal ho. Stejně tak ve Starém zákoně příběh Joba, který neposlouchá všechny ty možné výklady svého utrpení od okolí a svým způsobem čeká trpělivě na Boha. Na to nové, co se má v jeho životě zrodit. Rození je bolestné.

Takže když člověk opouští kontrolu a zkratky, tak o to víc se mu může otevírat prostor pro Boha a spiritualitu?

Myslím, že to tak je. Že člověk je pak vlastně daleko víc otevřený, přístupnější spiritualitě. Ten prostor se uvolní a namísto toho našeho držení věci začneme tušit, že je to o něčem daleko větším, než jsme my sami. Najednou si uvědomujeme, že náš příběh je součástí nějakého většího příběhu. A potom už je to jinak, jinak se díváte na svůj život, nejste tím středem světa. Dostáváte svůj život do širších kontextů, než je ten váš. Je to určité otevření se něčemu, co nás přesahuje.

Jakou roli v tom hraje pokora?

Terezie z Ávily říkala, že pokora je pravda. To znamená, že si nehrajeme na nic jiného, než jsme. Má to co do činění s mírou. To znamená, že to není nad míru ani pod míru, že se ani nepovyšujeme, ani neponižujeme, že jsme k sobě pravdiví. A tihle když v sobě

odhalujeme, přijímáme, že jsme opravdu takoví, jací jsme, tak můžeme odhodit všechny masky. Ve většině případů se to ale neděje dobrovolně. A jsme opět u krize. Když si v ní dokážu říct: „Nemusím to mít, nemusím se o to starat, nemusím to zase skládat dohromady, nemusím si tu masku zase nasazovat, můžu být sám sebou,“ v tom je ta osvobuzující pravdivost. Skrz to pak v sobě můžu objevit i autentické místo, odkud krizi „rozchodím“. Dám něco do pohybu, protože krize je svým způsobem stagnace, kdy se uzavírá jedna etapa a začíná další. Každý jsme přístupnější na jiné rovině, někdo dostane nápad opravdu víc chodit, a tím, že rozhýbá něco v těle, začnou ho napadat nové věci. Někdo si vyhradí dvacet minut denně pro modlitbu, meditaci, zastavení, někdo jiný začne objevovat, co by mohl udělat pro druhé.

Ale je to něco, co se nedá uměle nastavit, vymyslet.

Proto ani nejde o krizích moc vyprávět, jsou to jen informace o tom, že v životě přijdou nějaké krize. Při práci s lidmi, kteří jsou v krizi takřkajíc namočení, procházejí jí nebo již jsou pár kroků za ní, zakoušíte neskutečnou autenticitu a otevřenost, s jakou tihle lidé o té zkušenosti hovoří. Je to mimořádně inspirativní. Nejsou to nějakí výjimeční lidé, mnohdy chodí kolem nás, žijí s námi v jednom domě, jen poctivě a pravdivě žijí svůj život.

Řekla bych, že pro procházení krizemi nám chybějí vzory.

To je vážná otázka, cítíme, že nás to nikdo nenaučil, neřekl nám, jak se k věcem postavit. Nejde o to, to po něm zopakovat, ale vidět, že krizi někdo prošel tak, že si ho za to dokonce vážím. A v naší společnosti takové vzory hodně chybí. Můžeme se na to dívat i z historické perspektivy, třeba že jsme v osmatřicátém nešli bojovat, a co to v národě způsobilo, když jsme sklonili hlavu. Jen tušíme, co by se asi stalo, kdybychom se zachovali jinak. V mužských skupinách používáme termín „staří sloni“, podle jedné skutečné události ze střední Afriky, kdy do jedné oblasti, kde se vyskytovali pouze mladí sloni, kteří destrukovali vše, na co přišli, přivezli ochránáři staré slony. A situace se změnila, stačila jen jejich přítomnost. Vše se zklidnilo. Vstoupila tam „moudrost stáří“. Staří sloni jsou ti, kteří za sebou mají životní zkušenosti, které je učinily moudřejšími, mají pochopení pro mnohé a mohou o tom hovořit hlavně svým životem. Ale zároveň znají svoji slabost, nestaví se do role těch, kteří všechno zvládnou. A to do společnosti nějak přenesou. Takový starý slon může být samozřejmě skvělým průvodcem. To bych mnohým z nás přál, potkat se v pravou chvíli s takovým moudrým člověkem, mužem či ženou.

Nový prostor č. 541/2019

MAMINKA MI DRŽELA UŠI

Lea Svobodová se narodila v roce 1937 v Hodoníně. Jméno dostala po svém otci. Lev Špalek (1889-1967) byl gynekologem v Hodoníně, maminka Olga, rozená Kulhánková (1904-1991) dětskou lékařkou. Olga pocházela ze šesti dětí, a tři z nich byli lékaři.

Přestože Lea se svou o pět let starší sestrou Olgou prožily své dětství ve válečné době, bylo to pěkné dětství. Ráda vzpomíná zejména na rybaření: „Jezdili jsme s tatínkem na potůček za Hodonínem. On mě všechno naučil. Já měla svoji udici, a dodnes mám schovanou krabici s muškami a háčky. Když jsme stáli s tatínkem ve vodě, a já chytala pstruhy a pozorovala ptáčky v přírodě, to byly moje nejkrásnější chvíle v životě.“

Lea cítila sepětí s přírodou a porozumění s otcem. Rodina Špalkových byla dobře situovaná a vážená, žila na vysoké intelektuální úrovni, pěstovala kontakty s umělci a mnoha přáteli. Lev Špalek vlastnil vinohrad v Mutěnicích. Pěstování vína byl jeho koníček, a měl dokonce diplom za úspěšnou odrůdu. Na vinohradu pracovala celá rodina, ale nebyla to pro ně zátěž, protože při vinobraní i jiných pracích jim vždy pomáhalo mnoho přátel, často z řad lékařů, advokátů, učitelů apod. Manželé Špalkovi stáli také u založení Rotary klubu v Hodoníně. Tyto kluby začaly po americkém vzoru v Československu vznikat v roce 1925. V Čechách a na Moravě jich bylo 47, než jejich činnost přerušila válka. Jejich členy byly obvykle vlivné osobnosti měst, podnikatelé, umělci, lékaři, lidé, kteří se scházeli k rozhovorům, a kterým ležela na srdci občanská společnost a různá vzdělávací či humanitární činnost.

Uprostřed válečného bombardování

Lev Špalek byl lékař, a zřejmě se netajil odporem k nacismu. Jeho dcera vzpomíná na dobu, kdy jí byly asi tři roky: „V válce byl otec zavřený, ale asi po půl roce ho pustili. Maminka plakala. Já jsem byla malá. Pamatuji, že jsme chodili v Brně pod věznicí a koukali, jestli nám tatínek nezamává...“

Lea pamatuje různá bombardování během války. „Viděla jsem při jednom náletu, když Američani bombardovali nádraží, utíkat nějakou paní, která krvácela z hlavy. Nám umřela spolužačka, židovka. Bydleli naproti Damborským, a při tomto bombardování jejich nízký domek shořel.“ Lev Špalek chodil v případě potřeby ošetřovat raněné.

Osvobozování Hodonína bylo 12. dubna 1945 ve znamení těžkých bojů. Když vojáci 2. ukrajinského frontu záutočili na obsazený Hodonín, ustupující Němci vyhodili do vzduchu most přes řeku Moravu, který spojoval Slovensko s Čechami. Na všech stranách byly desítky mrtvých. Paní Svobodová tuto dobu prožila s rodiči v krytu, ve sklepě domu přátel Damborských. Ve sklepě byly od března tři rodiny s dětmi, asi patnáct lidí. Strávili zde několik týdnů. Lea tam dokonce slavila své osmé narozeniny, ale vše přehlušila válečná vřava. „Všude byl velký rachot.

Strašný rachot, padaly bomby, hvízdalo to... Město bylo hodně zničené.“ Dům, ve kterém se ukrývali, byl v zóně bombardování. „*To bylo bouchání a ran, hrůza! Střecha pryč, a my byli v baráku, když šla fronta... Já se tak strašně bála! Seděli jsme skrčení u stěny, maminka mi držela uši. Já jsem chtěla utíkat ven, do lesa. Strašně jsem se bála... Hodně jsem se tam modlila a slibovala Pánu Bohu, že budu každý den chodit do kostela, když to přežijeme. No, párkrát jsem tam šla, ale dlouho jsem to nevydržela.“* Do jejich krytu přišel jeden ruský voják, který chtěl jít. Když něco dostal, hned zase spěchal pryč. Když se situace zklidnila, šli muži z krytu odhrabovat zasypaný dům a Lev Špalek šel jako lékař ven ošetřovat raněné. Po návratu domů zjistili, že jejich dům není zdemolován tolik, jako dům, ve kterém se ukrývali. Ale přece jen měli poničený venkovní bazén a besídku na zahradě. V jejich bytě přebývali nějaký čas Rusové. „*Byli ale slušní, nebyl tam nepořádek, jen v dětském pokojíčku byla hromada skořápek z vajec. Měli dobrého velitele, protože jeden prý si chtěl vzít nějaké hodinky, a ten velitel na něj zařval, a musel hodinky vrátit.“*

V roce 1950 skončilo dětství

Po válce zažívala rodina čtyři roky poklidu. V roce 1947 byli Špalkovi s dětmi v Jugoslávii u moře. Rodiče zvali do svého sklípku v Mutěnicích mnoho svých známých z intelektuálních řad umělců, spisovatelů, podnikatelů, lékařů, učitelů. V knize hostí je v letech 1947-49 nespočet podpisů a nadšených komentářů na adresu jejich přátelského pohostinství. Básník Jan Zahradníček, spisovatel Jan Čep, malíř Augustin Mervart, sochař Hubert Kovařík a mnoho dalších. Špalkovi byli aktivní, pěstovali čilé společenské kontakty, měli spoustu známých, a to se samozřejmě nastupujícímu komunistickému režimu nemohlo líbit.

Rok 1950 byl pro rodinu tragický. Lea onemocněla vážnou ledvinovou nemocí, a skončila v nemocnici u sv. Anny v Brně. V tutéž dobu zavřeli jejího otce. „*V té době jsme byli na chatě. Šli jsme zrovna k jedné paní pro vejce, a když jsme se vraceli, viděli jsme u nás na zahradě pány v kožeňácích. Tatínka odvezli. Nevěděli jsme proč, ani kam. Nikdo to nevěděl. Maminka ho rok neviděla. Pak byl soud. Maminku vydírali a šikanovali. Ona mně o tom moc nepovídala, jen co jsem slyšela mezi řečí.“* Lev Špalek dostal 2,5 roku žaláře, údajně proto, že věděl o někom, kdo utekl za hranice. Po odsouzení byl Lev převezen do pracovního lágru v Kladně, kde pracoval v dole. Dostal nebezpečnou práci - stavbu výztuží, tzv. stojek. Maminka s dětmi ho občas navštívily, ale jejich návštěvy byly řídké - cesta z Hodonína byla velmi dlouhá. Pak byl Lev přesunut do Litoměřic, a předtím byl také v Břeclavi.

Brzy po zavření otce měla rodina časté nevítané návštěvy z řad StB. Sebrali jim veškerý majetek z hodonínského bytu, roztloukli

sklep. Vyrabovali i chatu, přilehlou zahradu rozryli, protože něco hledali. „*Přišli k nám nějakí cizí chlapi, nevím, kdo to byl. Chovali se nadřazeně. Sebrali nám dům, vinný sklep, chatu... sebrali nám úplně všechno, i můj dětský fotoaparát z bakelitu. Asi si mysleli, že tam budou nějaké špionážní obrázky, ale já si jen fotila ptáčky... I moji milovanou udici mi sebrali ... peřiny, oblečení. Maminka chtěla něco zachránit, tak jsem to nesla v noci k jedné paní, aby to schovala - ani nevím, co to bylo. Tehdy jsme se hodně báli. Nebylo to pěkné...“* Lea byla zrovna nemocná a ležela v posteli, jeden z větrečů nakoukl k ní do



pokojíčku.

Ve vlastním bytě pak museli platit nájem a do jejich chaty přišli cizí lidé. Sestra už v té době bydlela v Praze, takže doma zůstala jen Lea s maminkou. Matka Olga byla vydírána - občas přišla nevítaná „návštěva“ z StB, dostávala anonymy. Jednomu člověku z Hodonína, který ji vyhrožoval udáním, dala motorku se sajdkárou, kterou měli doma v garáži po Němcích. Lea v té době byla hodně závislá na mamince, jediném opěrném bodu v jejím životě.

Z této doby má také jeden z nehlubších životních zážitků - posměch lidí. „*Jednou, když jsme s děvčaty šly po korze - to chodila po jedné straně děvčata a naproti kluci - najednou na mě začali všichni pokřikovat nějaké slovo. Nevím už, co to bylo, měla to být snad nějaké svlékací hra. A bylo to proto, že tatínek byl ve vězení.“* Lea byla 13leté dítě, posměch byl pro ni krutý, protože se mu nedokázal bránit. Brzy po tomto zážitku si ji zavolal třídní učitel a řekl Lee, že ve škole se jedná o její pověsti, a řeší se, zda ji vyhodit nebo nevyhodit ze školy. „*Já na to koukala jako blázen! Maminka si s tím nevěděla rady, tak se mnou šla na SNB, kde si stěžovala, ale k ničemu to samozřejmě nebylo. Ledasco jsem už zapomněla, ale tohle si budu pamatovat do smrti.“*

Lea dostala cejch nepřátel socialismu, kvůli kterému ji ani nevzali do pionýra, kam se hlásila. A další rána pod pás ji teprve čekala. V roce 1953 vycházela Lea ze základní školy (kvůli nemoci musela opakovat ročník). Chtěla jít na hospodářskou školu, ale nesměla. V dopise z ONV Hodonín ze 14. března 1953 matce Olze se píše: „*Vaše dcera Lea*

Špalková, žákyně IV. třídy střední školy dívčí v Hodoníně, nebyla okresní komisi pro rozmístění dorostu doporučena na žádnou školu III. stupně. Důvod: odpykání trestu Vaším manželem. Jak Vy, tak i manžel projevujete vlašný poměr k dnešnímu lidově demokratickému zřízení. Jako intelektuálové máte jít příkladem ostatním občanům v budování socialismu v naší vlasti... ' Odvolání proti tomuto rozhodnutí bylo zamítnuto dopisem KNV Gottwaldov z 19. května 1953: 'Krajská komise pro rozmístění dorostu v Gottwaldově (...) rozhodla Vašemu odvolání nevyhovět, a to proto, že vlivem rodinného prostředí neskýtá zatím záruku, že z ní vyroste člověk dělnické třídy naprosto oddaný (...) a trvá na zařazení do dělnického kolektivu, pracovního procesu, kde bude mít možnost sžít se s dělnickou třídou, která jí dopomůže překonat názory staré kapitalistické společnosti, jímž vlivem rodinného prostředí podléhá.... '

Lea tedy musela mezi dělníky. Dcera lékaře nesměla studovat, ačkoli ji vzdělání lákalo. „Vzdělání nemám, a stydím se za to... Co vím, to mám od rodičů nebo od manžela. Když jsem byla už vdaná, dělala jsem si v Brně aspoň kurz angličtiny a němčiny.“ Pracovala v Závodech rudých letnic v Rohatci a pak v podniku Kovoděl Moravský Písek.

Rodina Špalkových prožívala těžké období: otec ve vězení, nemocná dcera, která nemohla jít studovat. Lidé se na ně dívali podezřívavě. Byli bez peněz. Olga sice pracovala v nemocnici, ale svévolně ji přerazovali z oddělení na oddělení. Až později Lea zjistila, že matka v té době rozprodávala rodinné věci, aby měli prostředky na živobytí. Když se Lev Špalek vrátil z vězení v Litoměřicích, mysleli si, že navážou na spokojený předválečný život. Ale skutečnost byla jiná. Otec byl přeložen do malé vesnice na Valašsko, kde pracoval, a jednou za čtrnáct dní se vracel domů. Vztahy rodičů se změnily. Na ryby už nejždili. Později Lev onemocněl a v roce 1967 zemřel.

Vlastní rodina

Lea se vdala v roce 1955 za lékaře Josefa Svobodu (1929-2007). Svatbu chtěla jako věřící v kostele. Nakonec se jí to s těžkostmi povedlo, ale byl to další politický vroubek. Odstěhovali se do vesnice u Trenčína, kam dostal manžel umístěnku jako obvodní lékař. Po třech měsících musel na vojnu a Lea zůstala sama a bez peněz. Začala chodit na jazykové kurzy angličtiny a němčiny. V roce 1957 se jim narodil syn a v roce 1962 dcera. V roce 1964 se přestěhovali z tepla Moravy do podhorského městečka Jablonné nad Orlicí - opět za prací. Manžel Josef zde dostal práci a byt. Lea zde pracovala dva roky jako instrumentárka na zubním oddělení, pak byla u dětí v jeslích a nakonec dělala až do důchodu administrativní pracovníci ve vodárnách. Časem si v Jablonném postavili dům a společně s nimi bydlela také Leina maminka z Hodonína, o kterou se starala. Manžel Josef zemřel v roce 2007.

„Snažila jsem se žít dobře. Jsem věřící, a to

dělá hodně, protože se nebojím smrti. Věřím, že se znova uvidím s tatínkem a maminkou. S každým člověkem jsem se snažila vyjít po dobrém. Hodně silné pro mě bylo v mládí to moje rybaření. Když jsem stála s prutem uprostřed přírody, nad hlavou zpívali ptáci, bylo mi blaze. Teď bych chtěla, ale nejde to. Stáří je strašně moudrý, ale jinak je to k ničemu...“

/M
Pro Post Bellum Hradec Králové
www.pametnaroda.cz

OMYLY POZITIVNÍCH LIDIČEK

Roman Žižlavský

Sebezpoznaní nepřináší jen klid, pohodu a radost až na kost. Právě naopak.

Nějaký ten pátek se pohybuju v oblastech nazývaných sebezpoznaní. Právě procházím velmi obtížnou vnitřní krizí a čím dál víc si uvědomuji, kolik jsem na této cestě nasekal chyb, co všechno jsem opomenul a zanedbal.

Přecenil jsem vlastní vůli a schopnosti. Nechal jsem se ukolébat dosaženou úrovní, pocitem, jak už jsem daleko. Nevěnoval jsem se dostatečně tělu a hmotě obecně. A docházejí mi ještě další věci, které snad raději ani nechci říkat.

Vše se vrátilo v čase, kdy se otevřely hlubiny, zaplavily vědomí a já se v těch vodách někdy víc topím, než plavu. Možná i proto píšu tento článek.

Osvícené ego

Lidé, kteří meditují a jinak na sobě vnitřně pracují, si pod vlivem úzce chápaných východních nauk často myslí, že se mají nad všechno povznést. Nad myšlení, emoce i obyčejný život. Transcendovat, překonat ego a spočívat v míru, nadhledu, klidu, nirváne.

Pak ale může dojít k násilnému či umělému oddělení se od emočního prožívání a tělesnosti, k napasování se do „duchovní formy“. Člověk pak snadno zabloudí do své představy o správném osvíceném chování, myšlení, citění, jednání. Obecně to vychází z naší tendence vyhýbat se všemu nepříjemnému. To je pochopitelné, ovšem v rámci seberozvoje to je cesta nepříznivá.

Spiritual bypassing, jak tuto slepou uličku osobního rozvoje pojmenoval psychoterapeut John Welwood, je možné považovat za jakýsi stín sebezpoznaní. Závětrí, kam se schováváme před bolestí a tíživými nároky života. Spiritualita je pak jen útekem od sebe sama. Vyhýbáním se bolestivým pocitem a stavům, nezahojeným ranám, starým traumům, problémům běžného života.

Sebezpoznaní jako útek od reality

Součástí této nežádoucí cesty je přehnaný důraz na pozitivno. Takový ten převelice pozitivní náhled: vše je fajn, krásné, úžasné, je třeba myslet pozitivně, všichni se máme

moc rádi.

Možná to znáte sami. Často mě tento přístup ruší při návštěvě obchodů s new age výdobytky. Z letáček, knih, z povídání některých super lidiček. Někdy mám chuť dát ránu pěstí, jak vnímám tu faleš a potlačování.

Hněv je zlo

S tím vším je spojen strach z hněvu. Hněv je vnímán jako špatný. Což o to, hněv může být a často je destruktivní, pokud je spojen s agresi. Ale není řešením jej potlačít a vyhýbat se mu. Jeho síla je energie a my energii potřebujeme. Hněv není totéž co agrese.

Soucit je všelék

K přehnanému pozitivu se vztahuje stejně přehnaný a rozbedlý soucit. Všechno a všechny bez rozdílu musíme mít rádi, všem pomáhat. Miluj bližního svého, miluj svůj život. Bůh je láska...

Ale soucítění neznamená podporování zlého. Ježíš nepřinesl pokoj, ale meč. Soucítění může být velmi drsné, když na to přijde. Někdy je soucitnější nechat bližního, aby se v něčem pořádně vyráchal, než hned běžet a ulehčovat mu jeho úděl. Soucítění je vhodné spojit s moudrostí.

Všechno je, jak má být

Dalším zajímavým fenoménem je pasivita. Vše je v pořádku tak, jak to je. Když se děje něco špatného, někomu je ubližováno, je to zkrátka jeho karma.

Už jsme tam

Velkou pastí na duchovní cestě je často nevyvážený rozvoj různých složek osobnosti. Po zhltní hromady knih, přednášek a moudrých debat v čajovnách či hospodách jsme intelektuálně velice na výši. V podstatě už osvícení. Ve skutečnosti však naše emoční inteligence a etické žití pokulhávají daleko za přemoudřelým egem.

S tím je spojeno podhodnocení či nepřijímání temných stránek vlastní osobnosti. A přesvědčení, jak jsme již duchovně pokročili – nás se ty „nizké“ věci už netýkají, jsme mimo dualitu, vidíme podstatu věcí, morální standardy jsou jen jednou z iluzí a forem. Jsou to jen koncepty, my jsme nad nimi.

Tolik alespoň stručně na ukázkou ze široké palety možných projevů spirituálního „bajpásu“. Nejedná se o kompletní přehled ani nepředkládám návody k překonání těchto pastí, jen na ně poukazují. Když démona známe jménem, nemá nad námi takovou moc.

Duchovní úlet

V podstatě se dá říci, že kde je spiritualita, tam hrozí spiritual bypassing. Jak bychom to vlastně nazvali hezky česky? Duchovní úlet navrhuji. Odborněji možná spíš duchovní zanedbání.

Je dobré si uvědomit, že sebezpoznaní nepřináší automaticky a rychle klid, pohodu a radost až na kost. Často je to právě naopak. Otevře, rozvíří kaly, rány a temnoty. Tedy

GRETA JAKO „NEROZUM EPOCHY“

Radkin Honzák

Michel Foucault se svými kamarády vymyslel pojem „rozum epochy“ shrnující sdílené pravdy a paradigmaty. Blahé paměti to byla víra, poté věda, dnes je to nejspíš konzum. Také existuje „nerozum epochy“ a to ve své době byl třeba Giordano Bruno.

Přestože řada lidí už jeho názory sdílela, bylo to víc, než obyčejná hereze a bylo třeba (i s vědomím, že za pár let se to stejně všechno provalí a potom prosadí), jeho myšlenky potlačit a zlikvidovat ho.

Dnes je rozumem epochy úplná blbost, a to myšlenka o stále vzrůstající prosperitě a když si můžeme představit jako typického představitele rozumu epochy před sto roky jako otce Kondelika, můžeme dnes jako protagonisty této blbosti vidět Václava Klause, Miloše Zemana a Andreje Babiše, kteří slibují uspokojit materiální choutky lidu, přestože i při nižším IQ, než mají, by měli vědět, že to je nemožné.

Že to je nemožné spousta lidí tuší, stejně tak, jako že pokračování v dosavadních trendech lidské činnosti je pro Zemi (Gaia) zhoubné. A stejně jako se ve středověku vynořila Jane d'Arc, vystoupala dnes na nebe Greta, která pobouřila rozum epochy a kdekdo říká, jak je její počínání marné, ničemné, zhoubné, nerozumné, atd...

Emoční jiskra, kterou Greta vykřesala, je jistě jen jiskrou a jde o to, zda přiměje racionálně pracující lidi ke změně trendů. Víc si od toho nemůžeme slibovat, ale bohuďák, že se tak stalo a proto všechny skeptické poznámky jsou jen svědectvím o setrvávání jejich autorů ve starých kolejích. Jestliže totiž ke změně nedojde racionální cestou, rozum epochy se po čase zhroutí daleko dramatičtějším způsobem. 28. 9. 2019

dokončení ze str. 11

pokud je opravdové.

Opravdová spiritualita není opium, které by posloužilo k útěku od sebe a od života. Je to setkávání se s celostí sebe sama. S bolestivými šrámy, nedokonalostmi, divnými pocity, strachem, úzkostí, hněvem, závistí. Je to uvědomování, poznávání všeho, co je tu s námi.

Může se stát, a není to žádná hanba, že se najdeme v zajetí duchovního zanedbání. Na útěku před sebou – v domněnku, že k sobě právě jdeme. Toto poznání a hlavně přiznání je velká věc. Zpočátku může být velmi bolestné. Je to otevření se pravdivosti a upřímnosti. Bez jejich pomoci se na opravdové vnitřní cestě neobejdeme.

PROSBA

Od nástupu Zemana do funkce prezidenta si zvykáme na každodenní lži a nehoráznosti, které se stupňují a neberou konce. Přihlížíme největšímu úpadku morálky a slušnosti od listopadu 1989. Občas pohár přeteče a je třeba se ozvat.

S požeňáním prezidenta České republiky (sic!) se sešlo v Dejvicích na nepovolené demonstraci shromáždění lidí, kteří mávali zakázanými symboly komunismu a neonacismu, vyřvávali neonacistická hesla typu „Nic než národ!“, zároveň nezapomněli vybírat do předem připravené kasičky peníze, a křičeli, že trvají na falšování a překrucování naší historie po konci druhé světové války, jak tomu byli zvyklí před listopadem 1989.

Extrémisté, komunisté, stalinisté a neonacisté! Zoufalci s požeňáním prezidenta ČR. Policie tomuto nedovolenému srocení hanebnosti jen přihlížela. Je třeba se hlasitě ohradit, když kdekjaké komunistické hovado bere do pusy slovo Osvětim. Milada Horáková byla vězněna v nacistickém lágru, než ji komunisti na dvoře pověsili stejně krutě a bolestivě, jako to dělali nacisté. Ferdinand Peroutka byl uvězněn v koncentračním táboře, aby ho nakonec jeden sprostý lhář obvinil z obdivu k Adolfu Hitlerovi.

V naší zemi žijí desítky tisíc lidí, jejichž nejbližší příbuzní byli v Osvětimi krutě zavražděni. Jsem jedním z nich a hlasitě protestuji proti tomu, aby grázlové, kteří se živí lhaním či obhajováním lží svých nadřízených, brali tyto zavražděné nevinné lidi jako rukojmí svých lží.

Prosím všechny demokratické politiky a všechny slušné lidi ve veřejných funkcích – nechoďte diskutovat s těmito lháři. Nestojí o žádnou pravdu a už vůbec ne o vaši slušnost. Té se jen vysmívají. Nedávejte jim, prosím vás, důležitost, kterou ve skutečnosti nemají. Nediskutujte v médiích s těmito extrémisty, estébáky, komunisty a neonacisty. Neposkytujte, prosím, rozhovory dezinformačním proruským médiím typu Parlamentních listů a jim podobných. Dodáváte jim zdání legitimacy, kterou nemají.

Nedávejte důležitost politickým šmejdům, kteří se naši zem znovu cílevědomě snaží vytrhnout z civilizované části světa. Demokracii je třeba bránit proti všem extrémům.

Děkuji vám.

Jan Hrušínský,

7.9. 2019



K PŘÍPRAVĚ NA BOHOSLUŽBY O NEDĚLÍCH A SVÁTCÍCH

sobota 12.10. 18 h. Letohrad
neděle 13.10. 28. v mezidobí
posvícení na Kunčicích
8 h. Lukavice 2 Král 5,14-17 Ž 98
9 Mistrovice 2 Tim 2,8-13
9.30 **Kunčice** L 17,11-19

sobota 19.10. 18 h. Letohrad
neděle 20.10. 29. v mezidobí
posvícení v Letohradě a na Orlicích
diecézní sbírka na misie
8 h. Lukavice Ex 17,8-13 Ž 121
9 Mistrovice 2 Tim 3,14-4,2
9.30 Orlice L 18,1-8

sobota 26.10. 18 h. Letohrad
neděle 27.10. 30. v mezidobí
posvícení na Šedivci
8 h. Šedivec Sir 35,15b-22a Ž 34
9.30 Orlice 2 Tim 4,6-8.16-18 L 18,9-14

pátek 1.11. Slavnost Všech svatých
16.30 h. Kunčice
18 Mistrovice
18 Lukavice

sobota 2.11. Vzpomínka na zesnulé
16.30 h. Orlice
18 Letohrad

neděle 3.11. 31. v mezidobí
8 h. Lukavice Mdr 11,22-12,2 Ž 145
9 Mistrovice 2 Sol 1,11-2,2
9.30 Orlice L 19,1-10

sobota 9.11. 18 h. Letohrad
neděle 10.11. 32. v mezidobí
diecézní sbírka na pojištění kostelů
8 h. Lukavice 2 Mk 7,1-2,9-14 Ž 17
9 Mistrovice 2 Sol 2,16-3,5
9.30 Orlice L 20,27-38

Biblické hodiny budou od 23. října každou středu od 19. h. na faře. Začneme úvodem do Písma - jsou zvání i začátečníci.



Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Sazba: BarBar Design, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741